

MISCELLANEA

HISTORICO-ARCHIWISTICA

Tom XXV • 2018

Wydawnictwo DiG
Warszawa 2018

KOMITET REDAKCYJNY

Henryk Bartoszewicz, Jerzy Gaul, Janusz Grabowski, Małgorzata Końska (sekretarz), Jacek Krochmal (redaktor naczelny), Michał Kulecki, Dorota Lewandowska, Alicja Nowak, Małgorzata Osiecka, Hubert Wajs, Jarosław Zawadzki

REDAKTOR NAUKOWY

Jacek Krochmal

PUBLIKACJA RECENZOWANA

Lista recenzentów tomu na s. 401

RADA NAUKOWA

Hennadii Boriak (Kijów), Eriks Jekabsons (Ryga), Myron Kapral (Lwów), Aivas Ragauskas (Wilno), Juraj Sedivy (Bratysława), Michal Wanner (Praga), Thomas Wünsch (Pasawa), Grischa Vercamer (Berlin)

REDAKCJA JĘZYKOWA

Małgorzata Badowska

TŁUMACZENIA STRESZCZEŃ

Anna Maria Tymosz

PROJEKT OKŁADKI

Sławomir Górzyński

NA OKŁADCE

Nouveau Plan de la Ville et de la Forteresse de St. Petersburg [...], 1776 r., C. M. Roth, miedzioryt wielobarwny, AGAD, Zb. Kart. 524-41 (fot. Paweł Piłat)

SKŁAD I ŁAMANIE

Andrzej Kaczmarek

Publikacja dofinansowana przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych oraz ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

ISSN 0860-1054

ISBN 978-83-950783-1-6 (AGAD)

ISBN 978-83-286-0041-6 (DiG)

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

© Copyright by Archiwum Główne Akt Dawnych & Wydawnictwo DiG, Warszawa 2018

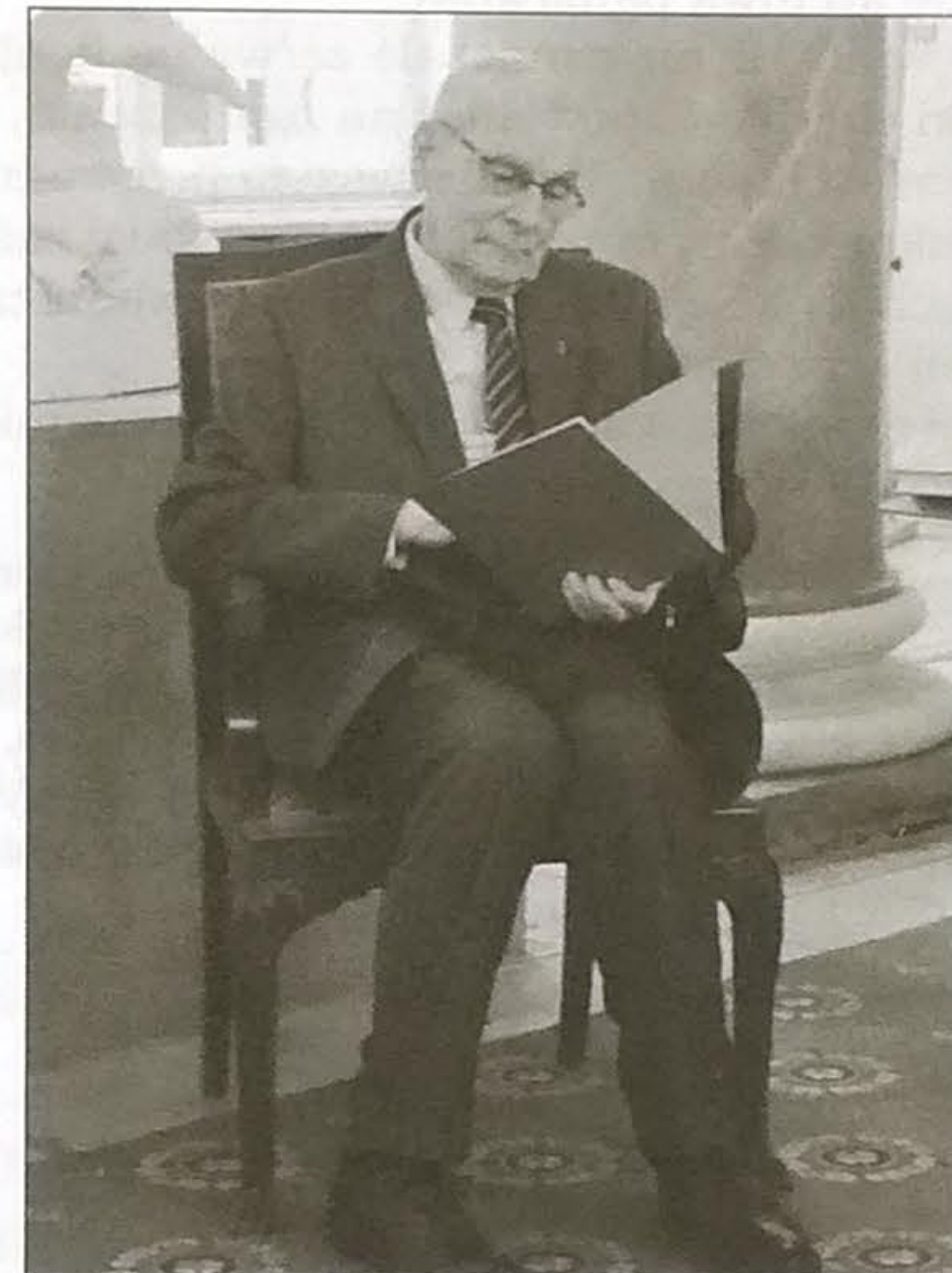
Archiwum Główne Akt Dawnych, ul. Długa 7, 00-263 Warszawa
<http://www.agad.gov.pl> e-mail: sekretariat@agad.gov.pl

PL 01-987 Warszawa, ul. Dankowicka 16c lok. 2
tel./fax: (+4822) 839 08 38
<http://www.dig.pl> e-mail: biuro@dig.pl

Druk cyfrowy: FABRYKA DRUKU w Warszawie

Miscellanea Historico-Archivistica, t. XXV
ISSN 0860-1054

Profesor Edward Potkowski podczas uroczystego wręczenia Księgi Jubileuszowej. Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego, 2016 r. (fot. Joanna Potkowska)

ŚP. PROFESOR EDWARD POTKOWSKI (1934–2017)

Bieżący tom Miscellaneów został przygotowany z myślą o uczczeniu pamięci Profesora Edwarda Potkowskiego, twórcy i pierwszego redaktora naszego czasopisma, historyka kultury średniowiecznej, a szczególnie dziejów książki, znawcy paleografii, kodykologii i bibliologii, badacza narzędzi komunikacji społecznej w średniowieczu, profesora Uniwersytetu Warszawskiego.

Edward Potkowski w latach 1981–1986 był dyrektorem Archiwum Głównego Akt Dawnych. Za jego kadencji rozwinęła się w archiwum działalność naukowa i wydawnicza, głównie w zakresie edycji źródeł. Podjęto też różnorodne formy współpracy na tych polach z innymi instytucjami nauki i kultury.

Wydany w 1985 r. pierwszy tom publikacji „Miscellanea Historico-Archivistica” w zamyśle Profesora Edwarda Potkowskiego miał rozpocząć serię wydawniczą, z czasem jednak wydawnictwo to przerodziło się w czasopismo naukowe o tematyce historyczno-archiwalnej. Edward Potkowski był redaktorem

pierwszych trzech tomów, później zaś w kolejnych rocznikach zamieszczał wyniki swych badań naukowych. Obchodzące dziś swój skromny jubileusz — wydania XXV tomu — *Miscellanea* należą do grupy najstarszych periodyków wydawanych przez polskie archiwa państwowe.

Zakończenie pracy w AGAD nie oznaczało zerwania kontaktów z tą instytucją. Profesor Potkowski chętnie odpowiadał na zaproszenia, aktywnie uczestnicząc w życiu naukowym archiwum. Był pierwszym przewodniczącym powołanej w 1999 roku Rady Naukowo-Programowej AGAD, później zaś — aż do roku 2017 — brał udział w pracach jej kolejnych kadencji. Przewodniczył też międzynarodowej Radzie Naukowej *Miscellaneów*.

Podczas konferencji zorganizowanej w 2008 roku, upamiętniającej 200-lecie działalności Archiwum Głównego, powiedział:

Jubileusz 200-lecia Archiwum Głównego Akt Dawnych, z którym każdego z nas — historyków — łączy różnego rodzaju więzi i wspomnienia, jest dobrą okazją do minuty choćby osobistych wspomnień. Tak się w moim życiu dobrze złożyło, że ponad 20 lat temu kierowałem przez kilka lat (1981–1986) tym Archiwum. Dziś — stojąc przed Państwem w tej pięknej sali balowej pałacu Raczyńskich — przypominam sobie jasne, dobre chwile w mojej pracy archiwalnej. Było ich sporo, a mogłem je przeżywać dzięki życzliwości i lojalności moich współpracowników...

Panie Profesorze, dziękujemy za te chwile!

SPIS TREŚCI

I. ARCHIWALNE POLONIKA W PETERSBURGU

Antoni Mironowicz , <i>Źródła do dziejów Kościołów wschodnich w Rzeczypospolitej w archiwach i bibliotekach Sankt Petersburga</i>	11
Anna Krochmal , <i>Petersburskie archiwum metropolitów unickich jako historyczne archiwum Kościoła Wschodniego</i>	17
Antoni Maziarz , <i>Bractwo Najświętszych Serc Jezusa i Maryi przy kościele parafialnym w Połocku w świetle Księgi brackiej z lat 1794–1818</i>	31
Uładzimir Padalinski , <i>Źródła do dziejów systemu parlamentarnego Wielkiego Księstwa Litewskiego ostatniego trzydziestolecia XVI wieku w zbiorach Rosyjskiej Biblioteki Narodowej w Petersburgu</i>	47
Tomasz Ciesielski , <i>Materiały sejmikowe w spuściźnie po Ludwiku Gruno, księciu Hessen-Homburg w archiwum Muzeum Artylerii, Wojsk Inżynieryjnych i Łączności w Sankt Petersburgu</i>	57
Karol Łopatecki, Wojciech Walczak , <i>Plany architektoniczne i źródła kartograficzne dotyczące obwodu białostockiego przechowywane w Rosyjskim Państwowym Archiwum Historycznym w Sankt Petersburgu</i>	73
Arkadiusz Janicki , <i>Źródła do dziejów powstania kościuszkowskiego w zbiorach Rosyjskiego Państwowego Archiwum Historycznego oraz Rosyjskiej Biblioteki Narodowej w Sankt Petersburgu</i>	85
Andrzej Szmyt , <i>Źródła do dziejów polskiego szkolnictwa na ziemiach zabranych w zbiorach Rosyjskiej Biblioteki Narodowej w Sankt Petersburgu</i>	115
Mariusz Kulik , <i>Materiały do dziejów korpusu litewskiego (1818–1830) w Rosyjskiej Bibliotece Narodowej w Petersburgu</i>	125
Ewa Rosowska , <i>Źródła do dziejów ludności polskiej i organizacji polskich w Rosji podczas I wojny światowej w archiwach miejskich Petersburga</i>	133

Małgorzata Osiecka , <i>Polonika w Petersburskim Archiwum Historycznym, Archiwum Literatury i Sztuki oraz Archiwum Dokumentacji Filmowej i Fotograficznej</i>	141
Maria Sierocka-Pośpiech , <i>Polonika w Archiwum Instytutu Historii Rosyjskiej Akademii Nauk w Sankt Petersburgu — niezrealizowany projekt</i> ...	153
Jacek Krochmal , <i>Petersburskie Polonika w Archiwum Głównym Akt Dawnych</i>	159

II. ARTYKUŁY

Janusz Grabowski , <i>Civitas Monasterii Mariae magdalenae Ordinis premonstratensis. Z dziejów Bodzanowa w okresie panowania książąt mazowieckich</i>	171
Rafał Jankowski , <i>Rękopisy biblioteczne w Archiwum Warszawskim Radziwiłłów</i>	191

III. ŹRÓDŁA I MATERIAŁY

Jarosław Zawadzki , <i>Sumariusz dokumentów Krzysztofa Radziwiłła „Pioruna” z 1604 r. Jako źródło do dziejów rodziny i Wielkiego Księstwa Litewskiego</i>	221
Rafał Górny , <i>Dwa listy Jerzego Grabowskiego z 1652 r. Do Jana Sobiepana Zamoyskiego z relacją o zerwaniu sejmu przez posła upickiego</i>	247
Jacek Krochmal , <i>Nominacja Józefa Szumlańskiego na biskupa białoruskiego (25 IV 1670)</i>	255
Tadeusz M. Trajdos , <i>Sumariusz dokumentów i akt majątkowych biskupstwa kamienieckiego z 1759 roku</i>	267
Alicja Nowak , <i>Koncesja na handel obwożny dla Izraela Jankiela z Kalwarii wydana w 1802 roku</i>	281
Dorota Lewandowska , <i>Księga metrykalna rzymskokatolickiej parafii Kukizów w archidiecezji lwowskiej z lat 1785–1906</i>	289

IV. W STULECIE ODZYSKANIA PRZEZ POLSKĘ NIEPODLEGŁOŚCI

Jerzy Gaul , <i>Polonika w oddziale kwatermistrzowskim C. I K. Naczelnej Komendy Armii w archiwum wojny w Wiedniu (styczeń–luty 1918)</i>	291
Alicja Nowak , <i>Korespondencja ministerstwa wyznań religijnych i oświecenia publicznego z austro-węgierskimi władzami okupacyjnymi w sprawie przejęcia archiwaliów pozostawionych przez urzędy rosyjskie (marzec–lipiec 1918)</i>	309

Jerzy Gaul, Alicja Nowak, Maciej Próba , <i>Odzyskanie niepodległości przez Polskę w źródłach z zasobu Archiwum Głównego Akt Dawnych</i>	325
Jerzy Gaul , <i>Józef Piłsudski i sprawa polska podczas I wojny światowej: dyskusja panelowa i promocja książki w Wiedniu</i>	347

V. RECENZJE

<i>Dzieje Mazowsza lata 1527–1794, t. 2, praca zbiorowa pod red. Jana Tyszkiewiczza, Pułtusk 2015, ss. 792 (Janusz Grabowski)</i>	351
U. Padalinski, <i>Уладзімір Падалінскі, Прадстаўніцтва Вялікага Княства Літоўскага на Люблінскім сойме 1569 года. Удзел у працы першага вальнага сойма Рэчы Паспалітай, Мінск 2017 (Jarosław Zawadzki)</i>	355
<i>Półrocznik Hereditas Monasteriorum, t. 6 (2015); t. 7 (2015) (Małgorzata Koška)</i>	359
„Bremisches Jahrbuch”, Bd. 96, Bremen 2017 (Alicja Nowak)	365

VI. SPRAWOZDANIA I KOMUNIKATY

Jacek Krochmal , <i>Wystawa „Jan III Sobieski. Polski król w Wiedniu” (Wiedeń, 7 VII–1 XI 2017)</i>	369
Jerzy Gaul , <i>Austriackie wystawy z okazji trzechsetnej rocznicy urodzin cesarzowej Marii Teresy Habsburg (1717–1780)</i>	375
<i>Inwentarze zespołów i zbiorów archiwalnych zatwierdzone przez Komisję Metodyczną AGAD w roku 2017 (oprac. Małgorzata Koška)</i>	379
<i>Kronika Archiwum Głównego Akt Dawnych za rok 2017 (oprac. Jacek Krochmal)</i>	383

VII. IN MEMORIAM

Edward Potkowski (10 V 1934–31 VII 2017)	393
*	
Wykaz skrótów	397
Informacje o czasopiśmie	401